

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforordens del IX (Pilar 3)

Oppdatert per 31. desember 2012

Soknedal Sparebank

Innhold

1	Innledning og formål med dokumentet	2
2	Konsolidering	2
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	2
2.2	Forskjeller mellom regnskapsmessig konsolidering og konsolidering etter kapitaldekningsbestemmelsene	Feil! Bokmerke er ikke definert.
2.3	Begrensninger på overføring av kapital eller tilbakebetaling av gjeld mellom konsernselskaper	Feil! Bokmerke er ikke definert.
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	2
3.1	Ansvarlig kapital	2
3.2	Kapitalkrav	4
4	Kredittrisiko og motpartsrisiko	4
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall	4
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	5
4.3	Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	6
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid	7
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier	7
4.6	Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier	8
4.7	Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål	9
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav	9
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater	10
5	Egenkapitalposisjoner	11
6	Renterisiko	12
7	Styring og kontroll av risiko	13
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	13
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoeer	14
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	18

Endringslogg for malen:

Versjon nr.	Beskrivelse	Dato
1	Etablering av dokument	13.02.09
1,1	Kapittel 6 oppdatert i tråd med endringer i ICAAP mal	31.12.09
1.2	Endring i kapittel 3. Kapittel 6 og 7 har byttet plass	15.01.11
1.3	Inkludert avsnitt om godtgjørelse. Endring kap. 3	04.01.12
1.4	Rullering av dokumentet	01.03.13

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det vil bli utarbeidet et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er per 31. desember 2012 med mindre annet fremgår.

Banken benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Dette innebærer at det brukes standardiserte myndighetsbestemte risikovekter ved beregning av kapitalkravet. For beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til inntekt siste tre år. Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 *Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv*

Soknedal Sparebank har ingen datterselskaper eller tilknyttede selskaper m.v.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 *Ansvarlig kapital*

Sammensetningen av ansvarlig kapital spesifiseres i henhold til de nye begrepene som gjelder fra 1.1.2011. Bankens ansvarlige kapital består av bankens fond og 2 fondsobligasjonslån fra Statens Finansfond og i det private markedet.. Lånet fra SFF på 13 mill. forrentes i forhold til 6 måneders statskasseveksler med et påslag på 6,0 prosentpoeng, som gir en rente på 7,36 % første halvår 2013. Fondsobligasjonen fra SFF kan innfris når vi måtte ønske det, men det krever samtykke fra Finanstilsynet. Vårt evigvarende fondsobligasjonslån på 20 mill. har en margin på 2,75 % i forhold til NIBOR, slik at vi nå betaler 5,06% . Call 24.april 2018. All utestående hybridkapital (fondsobligasjoner) som ikke tilfredsstiller de nye kravene som ble innført 1.1.2011, vil være på overgangsordning.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital (tall i tusen NOK)

Morbank	
Kjernekapital:	
Spesifiser ren kjernekapital	113.188
Spesifiser samlet hybridkapital:	33.000
- herav med incentiver til innløsning	
-herav omfattet av overgangsbestemmelser	20.000
Fradrag i kjernekapital:	
Spesifiser type fradrag i ren kjernekapital	-
Spesifiser type fradrag i hybridkapital	9.338
Sum kjernekapital	136.850
Tilleggskapital:	
Spesifiser typer av tilleggskapital	
Spesifiser typer av tilleggskapital	
Fradrag i tilleggskapital:	
Spesifiser type fradrag i tilleggskapital	
Spesifiser type fradrag i tilleggskapital	
Sum tilleggskapital	-
Sum ansvarlig kapital	136.850
Kapitaldekning	20,64 %

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko og samlet kapitalkrav.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Morbank
Stater og sentralbanker	-
Lokale og regionale myndigheter	-
Offentlig eide foretak	15.513
Multilaterale utviklingsbanker	-
Internasjonale organisasjoner	-
Institusjoner	29.800
Foretak	91.313
Massemarkedsengasjementer	-
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	391.125
Forfalte engasjementer	563
Høyrisiko-engasjementer	
Obligasjoner med fortrinnsrett	1.500
Andeler i verdipapirfond	7.238
Øvrige engasjementer	78.213
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	615.265
Kapitalkrav for motpartsrisiko	-
Kapitalkrav for operasjonell risiko	59.613
Sum	674.878

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når kunden ikke har betalt forfalte terminer på utlån innen 90 dager etter forfall eller når overtrekk på rammekreditt ikke er innekket som avtalt innen 90 dager etter at rammekreditten ble overtrukket.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Et engasjement anses for å være tapsutsatt, selv om det ikke er misligholdt ennå, når det er blitt identifisert objektive bevis på verdifall.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter ”Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004”. Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentemetoden, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier. Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende dimensjoner:

- Personmarked/bedriftsmarked
- Vesentlige/uvesentlige engasjement
  - * Grenseverdi personmarked: 1,0 mill. kroner
  - * Grenseverdi bedriftsmarked: 0,5 mill. kroner
- Misligholdte/ikke misligholdte engasjement
- Risikoklasser

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- a) Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- b) Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- c) Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- d) Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debtors bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpene beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. I nåverdiberegningene benyttes løpende effektiv rente. Ved beregningen av de fremtidige kontantstrømmene vurderes sikkerhetene til påregnelig salgspris fratrukket salgskostnader.

Identifiseringen av tapsutsatte engasjement tar hovedsakelig utgangspunkt i tapshendelser som foreligger på balansedagen, men objektive bevis på manglende fremtidig oppgjørsevne hos debitor vurderes også. Banken foretar kvartalsvise vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevise nedskrivninger.

Nedskrivning på grupper av utlån foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen. Banken har forsøkt å dele inn bankens utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper med hensyn til debitorenes evne til å betale ved forfall. Følgende risikogrupper benyttes:

- Personkunder
- Primærnæringer
- Industri
- Bygg/Anlegg
- Eiendomsdrift/finansiell tjenesteyting
- Øvrige næringer

Verdifall for grupper av utlån beregnes som prosentandeler av brutto utlån etter fradrag for individuelle nedskrivninger, avhengig av risikogruppe og risikoklasse.

4.3 Engasjementer fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	764.798	30.803	536	796.137
Primærnæringer	138.520	11.358	-	149.878
Industri og bergverk	16.581	535	3.791	20.907
Bygg og anlegg	12.385	1.173	280	13.838
Eiendomsdrift	35.200	5.799	-	40.999
Øvrige næringer	55.178	6.792	5.197	67.167
Terra BoligKreditt	159.000	-	23.037	182.037
Øvrige finansinstitusjoner	-	-	-	-
Sum	1.181.662	56.460	32.841	1.270.963
"Hjemkommune"	580.189	32.013	31.342	643.544
Øvrige deler av "hjemfylke"	95.252	5.477	13	100.742
Øvrige deler av Norge	347.219	18.970	1.486	367.675

Utland	-	-	-	-
Gjennomsnitt ²	1.022.660	56.460	32.841	1.111.961

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser beløp for ulike engasjementstyper fordelt på løpetid.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1 måned	1-3 måneder	3-12 måneder	1-5 år	Over 5 år	Uten løpetid	Sum
Utlån og fordringer	98.979	11.339	45.769	215.296	640.649		1.012.032
Ubenyttede rammer			56.460				56.460
Garantier				32.842			32.842
Sum	98.979	11.339	102.229	248.138	640.649		1.101.334

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier

Matrisen viser misligholdte utlån og individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantier fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Engasjementer med nedskrivninger	Samlede nedskrivninger ¹	Resultatførte nedskrivninger ¹ siste år	Garantier med avsetninger ²	Avsetninger på garantier
Personkunder	449	-	-	-	-	-
Primærnæringer	-	22.367	4.900	1.900	-	-
Industri og bergverk	-	982	730	-	-	-
Bygg og anlegg	-	-	-	-	-	-
Eiendomsdrift	-	-	-	-	-	-

Øvrige næringer	-	2.594	1.000	-	-	-
Terra BoligKreditt	-	-	-	-	-	-
Øvrige finansinstitusjoner	-	-	-	-	-	-
Sum	449	25.943	6.630	1.900	-	-
"Hjemkommune"	449	25.943	6.630	1.900	-	-
Øvrige deler av "hjemfylke"	-	-	-	-	-	-
Øvrige deler av Norge	-	-	-	-	-	-
Utland	-	-	-	-	-	-

1 Kun individuelle nedskrivninger

2 Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endringer i nedskrivninger og avsetninger på garantier

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	4.730	-	4.730
+Økte nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier		- -	
+Nye nedskrivninger på individuelle utlån/ avsetninger på garantier	2.000	-	2.000
-Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier		- -	
-Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	100	-	100
Utgående balanse	6.630	-	6.630

Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år (beløp i tusen kroner)

Inngående balanse	4.000
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	-
Utgående balanse	4.000

Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	1.900	-	1.900
Periodens endring i gruppenedskrivninger		- -	
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for		- -	-
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	472	-	472
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	378	-	378
Periodens tapskostnad	1.994	-	1.994

4.7 Bruk av offisiell rating for kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det rating fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Soknedal Sparebank har per rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarlige kapitalen.

Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav (beløp i tusen kroner)

Engasjementskategorier	Engasjements beløp før sikkerheter	Engasjements beløp etter sikkerheter	Fratrukket den ansvarlige kapitalen	Benyttede ratingbyråer	Andel sikret med pant ¹	Andel sikret med garantier ¹
Stater og sentralbanker	2.685	2.685	0	0	0	0
Lokale og regionale myndigheter	-	-	0	0	0	0

Offentlig eide foretak	15.513	15.513	0	0	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	-	-	0	0	0	0
Internasjonale organisasjoner	-	-	0	0	0	0
Institusjoner	65.574	65.574	0	0	0	0
Foretak	111.083	110.785	0	0	0	0
Massemarkedsengasjementer	-	-	0	0	0	0
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	915.201	915.201	0	0	85 %	0
Forfalte engasjementer	450	450	0	0	50 %	0
Høyrisiko-engasjementer	-	-	0	0	0	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	15.010	15.010	0	0	0	0
Andeler i verdipapirfond	36.162	36.162	0	0	0	0
Øvrige engasjementer	91.663	90.713	0	0	0	0
Sum	1.253.341	1.252.093				

1 Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. I noen tilfeller benyttes garantier fra banker eller regionale myndigheter. Soknedal Sparebank benytter ikke kredittderivater.

Det tas ikke hensyn til motregningsadgang ved beregning av kapitalkrav. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss skal dokumenteres skriftlig.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon av typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Soknedal Sparebank har ingen motpartsrisiko knyttet til derivater.

5 Egenkapitalposisjoner

Aksjer, andeler og grunnfondsbevis deles vanligvis inn i tre porteføljer; handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler. Soknedal Sparebank har ingen handelsportefølje, bankens beholdning besto derfor ved årsskiftet av poster klassifisert som omløps - og anleggsmidler. Det er i inneværende år ikke foretatt endringer i de benyttede regnskapsprinsipper.

Omløpspostene er ordinære poster hvor intensjonen om å realisere kortsiktige gevinster på kurssvingninger ikke er fremtredende (i motsetning til ved handelsporteføljen). Postene blir verdsatt til den laveste verdi av anskaffelseskost og markedsverdi. I nærværende Pilar 3-dokument omtales denne beholdningen som værende til gevinstformål, selv om gevinstformålet ikke er spesielt fremtredende.

Anleggspostene, det vil si poster beregnet til varig eie eller bruk, er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi. Beregningen av virkelig verdi baseres på informasjon om foretakets fremtidige kontantstrømmer, soliditet og fremtidsutsikter. Nedskrivning blir foretatt når virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost og verdinedgangen skyldes forhold som må antas å ikke være av forbigående karakter. Nedskrivningene reverseres når grunnlaget for dem ikke lenger vurderes å være til stede. I Pilar 3 omtales denne beholdningen som værende til strategiske formål.

Matrisen under viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år og hvor mye av dette som er medregnet i hhv kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

Beløp i tusen kroner	Bokført verdi	Virkelig verdi	Realisert		Herav medregnet i kjernekapital ¹	Herav medregnet i tilleggskapital ¹
			gevinst/-tap i perioden	Urealisert gevinst/-tap		
Aksjer og andeler - gevinstformål	0	0				
- børsnoterte aksjer	0	0				
- andre aksjer og andeler	37136	37136	66	616		
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	111	107				
- andre aksjer og andeler	14154	15643	133	1489		

¹ "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Soknedal Sparebank har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld

Renterisiko på utlån til kunder oppstår i tilknytning til både flytende og fastforrentede utlån. I henhold til finansavtaleloven (gjeldende for privatpersoner) har banken en varslingsfrist på 8 uker før en eventuell renteøkning på utlån kan iverksettes. I renterisikomålingene betrakter derfor banken utlån med flytende rente på samme måte som fastrentelån (8 ukers fastrente), men med en forholdsvis lav durasjon.

Fastrentelån har en betydelig høyere durasjon. Vedtatt ramme tilsier at fastrenteutlån på maksimalt NOK 5 mill kan være usikret. For utlån til andre banker vil renterisiko bare være knyttet til fastrenteutlån/-plasseringer.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige kurs- og renterisikooversikter som inngår i bankens styring av renterisiko.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår i tilknytning til flytende avtaler, vi har pr.31.12.12 ingen kunder på fastrenteinnskudd. Når det gjelder kundeinnskudd er imidlertid varslingsfristen i finansavtaleloven på 8 uker, renterisikoen på innskudd med flytende rentevilkår er derfor betraktelig lavere enn den tilsvarende risikoen på utlån.

Vår obligasjonsgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer.

All annen rentebærende gjeld har også flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. I perioder hvor det her inngår rentebærende gjeld med fast rente(sertifikater) vurderes behovet for renteswapper i hvert enkelt tilfelle.

Banken måler renterisikoen ved at det beregnes en gjennomsnittlig durasjon (tid til neste renteendring) for de forskjellige rentebærende postene. Durasjonen benyttes så til å simulere betydningen av en økning eller reduksjon i rentenivået på 1 % -poeng.

Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger (hovedsakelig basert på bankens forvaltningskapital) i følgende policyer:

- Risikopolicy
- Markedspolicy

Renterisikoen i Soknedal Sparebank er beregnet til kr:185.857,- og er beregnet som et anslag på verdiendring ved ett prosentpoengs økning i renten. Se beregning i note 25 årsregnskapet.

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være framoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinje-forsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, med skal dekkes av kapital.

Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoen, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoen.

Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt bankens minimumskrav til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumskrav til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumskrav til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumskrav til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Likviditetsrisiko
- Forretningsrisiko
- Omdømmerisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoeer gjøres ved hjelp av ulike metoder. Banken stresstester effekten på kapitaldekningen av et alvorlig økonomisk tilbakeslag/nedgangskonjunktur. I tillegg gjennomfører banken en reversed stresstest. I en reversed stresstest bestemmer banken først hvilken kapitaldekning som er så lav at banken risikerer å bli satt under administrasjon og/eller overtatt. Deretter simulerer banken med forskjellige kombinasjoner av parameterverdier som i sum gir det resultat man har bestemt.

Hensikten med en slik reversed stresstest er å gi banken ytterligere kunnskap om hvor mye som skal til før bankens kapitaldekning faller under ett kritisk nivå. Banken gjennomfører også egne stresstester av markedsrisiko og likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoeer

Her beskrives bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Kredittrisiko

Kredittrisiko kan defineres som risikoen for tap som følge av at kunder eller motparter ikke kan overholde sine forpliktelser overfor banken. I hovedsak er dette knyttet opp mot utlån, garantier og verdipapirer.

Historisk sett er kredittområdet den delen av bankdriften som inneholder størst risiko. Her kommer bl.a. manglende betjeningsevne hos låntaker, samt det forhold at realisasjonsverdien på vår pant kan være for lav til å dekke bankens tilgodehavende. Dersom begge disse forholdene inntreffer samtidig er risikoen for tap høy.

Det er utarbeidet strategi- og policydokumenter, håndbøker, rutiner, prosesser, risikoklassifiseringssystemer og kredittfullmakter. Disse trekker opp de overordnede retningslinjer for bankens kredittgivning.

Styret er ansvarlig for all kredittgivning, og har delegert fullmaktsrammer til banksjef. Banksjef delegerer så disse videre slik at hver enkelt ansatt som jobber med kreditt har sin egen personlige fullmakt. Fullmaktene er knyttet opp mot kompetanse, beløpets størrelse og risiko. Risikobildet har vært noenlunde uendret gjennom 2012, og vi har registrert nedgang i misligholdet, mens tapsutsatte engasjement har hatt en økning.

Vår utlånsportefølje er i hovedsak sammensatt av relativt små engasjement, dog har vi noen få relativt større engasjement. Ingen av våre engasjement er enkeltvis såvidt store at de vil kunne ha strategisk betydning ved evt. konkurs og tap. Gjennom en slik sammensetning av porteføljen har vi forsøkt å begrense kredittrisikoen.

Det forventes ikke at sammensetningen av utlånsporteføljen vil endre seg vesentlig fremover, og styret er av den oppfatning at kredittrisikoen som en følge av dette kun vil endre seg marginalt.

Tilnærmet alt av våre utlån og garantier er risikoklassifisert i klassene A – E. Nedskrivninger vurderes kvartalsvis, med hovedfokus på engasjement som ligger i risikoklasse D og E, samt engasjement over en viss størrelse.

Våre utlån og garantier fordeler seg med 73,8 % innen personmarkedet og 26,2 % innen bedrifts- markedet. Andelen BM er noe høyere enn ved forrige årsskifte, noe som skyldes overføring av boliglån til boligkreditt. Overføring av boliglån til boligkreditt er brukt til å redusere ekstern funding. Det har ikke gått til å øke næringsporteføljen.

Styret vurderer kredittrisikoen til å være liten til moderat både for utlån, garantier og verdipapirer. Banken har en målsetting om at årlig tap på lån og garantier maksimalt skal utgjøre 0,2 % av brutto utlån.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Det er hos oss utarbeidet strategi- og policydokumenter, sammen med rutiner, prosesser og fullmakter. Styret har delegert fullmakt til banksjef, som så igjen har delegert fullmakt videre til noen helt få av de ansatte.

Vi har valgt å forvalte disse papirene selv. Kompetansen hos oss er begrenset, og en har derfor valgt å investere i papirer med en forsiktig risikoprofil. Hensikten med plasseringene er i hovedsak at de skal være en del av en likviditetsreserve.

Det aller mest av bankens virksomhet er produkter og papirer med flytende rente. På den måten er renterisikoen forsøkt begrenset og anses som moderat.

Innen området markedsrisiko ligger også valutarisiko. Dette defineres som risikoen for at bankens beholdning av valuta skal medføre tap som følge av endringer i valutakurser. Vår beholdning av valuta er begrenset til våre kunders kjøp og salg av reisevaluta. Omfanget er så lite at risikoen ikke har særlig betydning.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Alle typer risiko er lagt inn i en riskomatrise, også operasjonell risiko. Vi foretar en årlig gjennomgang og vurdering og jobber kontinuerlig med forbedring.

Den operasjonelle delen av driften har i veldig liten grad påført banken tap. I arbeidet med å begrense risikoen jobber vi med våre systemer, kompetansen og god internkontroll.

Arbeidet med operasjonell risiko bygger også på policy som er vedtatt av styret, og hvor det rapporteres tilbake til styret.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelte bransjer
- Geografiske områder

Banken har 2 store engasjement som overskrider 10 % av ansvarlig kapital. Dette er så godt pantsikret at vi ikke har beregnet risikotillegg på dette pr 31.12.12. Store engasjement gjennomgås av styret hvert kvartal.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte hotell/restaurant og transport. Styret vurderer eksponeringen i de ulike næringer hvert kvartal.

Vi har vurdert om vi har en hjørnesteinsbedrift i vårt marked. Banken har kommet fram til at så ikke er tilfelle.

Banken har utlån og trekkfasiliteter i primærområdet (Midtre Gauldal Kommune) på 56,7 %. Øvrige utlån og trekkfasiliteter er fordelt på Trondheim og resten av landet. Vi mener dette gir en god risikospredning.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at en bank ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på institusjonens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid.

Det er gjennom strategi- og policydokumenter fastsatt retningslinjer for bankens likviditetsstyring. Styret har tildelt fullmakter til banksjef, som så har delegert dette videre til et lite antall ansatte.

Ordinære kundeinnskudd er vår viktigste og mest stabile finansieringskilde. Styret har satt minimumsmål på hvor mye ordinære kundeinnskudd skal utgjøre av brutto utlån. I 2012 har styrets målsetting vært min. 78 %. Vi har ikke kommet helt i mål, og har ved årets utløp en innskuddsdekning på 74,7 %.

I tillegg til ordinære kundeinnskudd er banken finansiert dels med obligasjonslån, dels med andre langsiktige lån. Det er innlagt beløpsbegrensninger på hvert enkelt låneopptak, samtidig som forfallene har en god spredning i tid.

Som en ekstra buffer har vi en trekkramme i annen bank på 55 mill. kr. Denne er stort sett ikke i bruk og står der som en buffer.

Bankens likviditetsindikator I og II pr. 31.12.2012 var på henholdsvis 100,5 og 109,1 %, noe som indikerer lav risiko, og vi ligger ca. på nivået satt i bankens policy.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektsvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd.

Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

Omdømmerisiko

Omdømmerisiko defineres som risiko for svikt i inntjening og kapitaltilgang på grunn av sviktende tillit og omdømme i markedet, dvs. hos kunder, motparter, eiere og myndigheter.

Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Bankens anser risikoen for sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp som lav.

Eiendomspriserisiko

Banken eier et eget bankbygg som er bokført til 3,8 mill kroner. Et verdifall på denne eiendommen anses å være en lav risiko.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Det vises også til note 7 i årsregnskapet.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond".

Ordninger omfatter hele banken og gir ikke incentiveffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Beskrivelse av ordningen:

Bankens bonussystem består av 3 elementer:

- Resultatbonus; 0,85 % av årsresultatet før tap.
- Bonus på grunnlag av KTI: kr.1000,- pr. ansatt utbetales for hvert poeng vi scorer bedre enn gjennomsnittet i Terra-bankene.
- Salgsbonus: kr: 2.000,- pr ansatt pr. kvartal dersom salgsbudsjettet nås. Utbetales etter arbeidet tid.

Hverken banksjef eller styrets leder er med i bankens bonusordning, men de øvrige ansatte er omfattet av dem.

Samlet utbetalt godtgjørelse til alle ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse samt til ansatte med kontrolloppgaver utgjorde i 2012 kr 9,6 mill. Av totalt utbetalt godtgjørelse til disse utgjorde variabel godtgjørelse kr 232.851,-.